

Írók a Tisza táján

— Ezt most haraggal mondd?
— Nem.

— Két szolnoki év következett. Miért mentél el? Hazamentél?

— Tudtam, hogy egyszer előhozakodsz ezzel is. Azokban az időkben igen sok bajom volt önmagammal. A környezetemmel is. A múltam nyúlt utánam? Azt hiszem, igen. Mert tudod, én bármi lehettem volna, zsvány, alkoholista is. Ittam akkoriban, és volt egy sor gondom a beilleszkedéssel. Hogy aztán melyik okozta a másikat, ezt nehéz tudni.

— Mikor itta meg az utolsó pohár bort?

— Ezt pontosan tudom. Szolnokon történt. Szegedi írók voltak ott látogatásban. A könyveikről beszéltek. Akkor felemeltem még egyszer a borospoharat. Magamban, csak magamban mondtam ki: addig, amíg meg nem jelenik az első könyvem, nem iszom egy kortyot sem!

— Fontos nap volt?

— Aznap szabadultam meg véglegesen a magammal cipelt batyutól. Én a gyermekkoromban — és később is még sokáig — nem tudtam, hogy mi az: szeretet, család, melegség. Nem volt részem benne. És aznap jutottam el a felnőttkorba. Addig szélsőséges voltam, kiegyensúlyozatlan, olyan ember, aki még az önvédelem szabályaira sem tud ügyelni. Mondtam, hogy saját hibáim miatt kerültem olyan helyzetbe, hogy mennem kellett Szegedről.

— Hogyan kerültél akkor vissza?

— Hívtak. Később még az is kiderült, hogy a megye és a város vezetői nem is haragudtak rám, bár voltak jóakaróim, akik ezt annak idején el akarták hitetni velem. A DM-hez jöttem vissza. Elhatároztam, hogy jobban vigyázok az időmre, tudatosabban élek, vagyis hogy végre nekifogok megvalósítani a terveimet.

— Nemsokára megírtad a Dél-magyarországi Szegeci bolygóit.

— Ma már másképpen írnám, de fontos volt, állomás volt. Innen számítom írósgómbom kezdetét.

— Beszéltél már arról a kétféle útról, ami az írósgómbhoz vezet. Az egyik olyan, ahogy mondtad is, hogy a való élet ismeretét, a világ történései közötti állandó jelenlétet feltételezi. Azt is mondtad, hogy a te választott utad ez. Mennyiben segített neked az ilyen fajta jelenlétet biztosító riporter munkája?

— Krónikása és részese voltam-lehettem a legújabbkori történelem azon szakaszának, amit így nevezünk: a falu átszervezése. Az újságíró, persze, ahány, annyiféle, aszerint, hogy ki mennyit, és mit vesz észre a körötte történő dolgokból, mit keres bennük, milyen igénnyel? Nekem hasznos volt a két évtized riporterkedés ebből a szempontból.

— Ezek szerint van egy másik is...

— Persze. Az a legnagyobb panaszom az újságíró szakmára, hogy a magammal hozott hátrány gyors felszámolásában nem tudott nekem segíteni. Szigorú gondolkodásra, szerkesztésre, szintetizálásra nem tanított.

— Odahagytad, odahagyod tehát...

— Nem egészen azért. Írók még újságcikkeket, csak nem úgy, mint régebben — minden napra egyet alapon.

A kezét írógépem tartja. Néha leüt egy billentyűt, oda sem nézve a klaviatúrára. Kezéhez szokott szerszám.

— En bizonyítani akarok, ez a legfontosabb. Bizonyítani magamnak, bizonyítani az irodalomban.

— Ritka a csönd körülötted.

— Az írósnak, a riporternek nem a csend a természetes állapota.

— Megtámadnak.

— Sokszor.

— Megvédenek.

— Előfordul az is. Most például egy túl okos kritikustól védtek meg. Úgy hallottam, hogy Pesten is volt visszhangja az ügynek.

— Hogyan reagálsz ezekre?

— Teszem a dolgom. Tudom, mit kell csinálnom, és azt is cselekszem. Írók.

— Milyen a jó irodalom?

— Egyféle. Nem is lehet más: elkötelezett.

— Mit értesz ezen?

— Realizmust. Mély és igaz őszinteséget.

— Egy kulcsszavad van, erről szól a trilógiád, erről szól a gyerekkorod: szegénység, amit a költő Buda Ferenc csüngő vállú fűzfához hasonlított: fűzfához, viszketős gyökerekkel.

— Csak a magamét mondom. A parasztság utolsó harminc évének történelmében az a legizgalmasabb, hogy ez a hátán annyi bajt-gondot, ezredéves nyűgöt hordó osztály hogyan is tudott élni a felszabadulásakor megszerzett hatalommal. Tudott élni vele. Ez a lényeg. Különbözik nem jutottunk volna idáig, napjainkig.

— Van-e most is szegénység?

— Van. De az újratermelésnek mások az okai. Betegségek, a mai tanyai szegényeknek kevés a nyugdíjuk, vagy nincs, aki segítse őket, magatehetetlenek. Társadalmi szegénységről nem lehet beszélni. Persze ezek a sorok is izgalmasak, riportok már születtek belőlük.

— A három regény legtöbb alakját itt ismerted meg Szeged környékén. Ez az élmény volt-e olyan erős, hogy idekössön?

— Író vagyok, aki Szegeden él, de nem vagyok szegedi író. Azt hiszem, világos, amit mondom.

— Nem egészen.

— Szolnokon sokszor eszembe jutott, hogy hiányzik ez a vidék. Két évtized kötött már akkor ide. Ennyi a magyarázat.

— És írsz, Szegedről, Szeged környékéről...

— A kiadó már elfogadta a legújabb könyvem. Szívország lesz a címe. Tervezek egy kötetet a Magyarország felfedezése sorozathoz is. Van már annyi anyagom, hogyha nem vigyázok, maga alá temet a temérdek papíros.

— Ez miről szólna?

— A város bolygóiról.

— Egy orvosi kérdés: milyen a közérzeted?

— Viharos, de jó.

— És milyen a városalakói közérzeted?

— Nem bársonyszékre vágyom, hanem arra, hogy dolgozgatssam, ebben pedig segített a város.

— Sebeket osztó, sebeket kapó embernek ismerlek.

— Nem vagyok viselkedésre idomított jellem. Szűrös természetem van, tudom, de így szoktak meg itt.

— És a bor?

— Azóta sem ittam egy pohárral sem.

PETRI FERENC

Milliók a föld alá

Azon a megsárgult térképemen még egyszerű volt eligazodnom, amelyet Sziléri László, a Vízművek és Fürdők Vállalat főmérnöke először kiterített elém. Az 1883-as árvíz utáni Szegedet láttam, s a rajzon a megépített, új csatorna vonalát is könnyű követni. Aztán van egy bonyolultabb, ám a szakember által zseniálisnak tartott csatornázási terv, a végül háborúba fűlt 1911-es. S előkezdte a legutóbbi, a MÉLYÉPTERV készítette térkép is, a mai elképzelésekkel — kísérteties hasonlóságot mutatva a századeleji szakemberek álmaival. Ők voltak a rendkívül előrelátók, vagy az utódok túl lassúk — vagy túl szegények? Ez is kiderül a beszélgetésből, melyet a főmérnökkel folytatunk Szeged csatornahálózatáról.

Az árvíz után fölépült új Belváros kapott csak csatornát, ahová a tehetősebb lakosok emelletes épületeit kötötték be. Eleinte nem háruktól tehát túl nagy megterhelés erre a hálózatra, s az egyesített rendszer képes is volt együtt szállítani a csapadékos évszakokban lehullott esőt, a hólt és a szennyvizet. Két helyen ömlött mindez a Tiszába: a vasúti hídnál és a szalámigyár előtt. Ideig-óráig voltak azonban csak gondtalanok az akkori vízügyi szakemberek: az igény növekedésével egyre több vizet használtak a háztartások és az üzemek és egyre számottevőbb lett a szennyvíz. Gondot okozott az is, hogy a város a Tiszától kifelé lejt, a csatornának viszont esést kellett biztosítani. Mindez újabb nehézségeket szült: a magasban lefejtett csatorna haszontalan, nem lehet bekötni. Verszélyes is, mert közvetlenül alatta húzódik a vízvezeték. Ha meghibásodik, szennyvízben ázik el az ivóvizet szállító cső környéke... (A magas csatorna számlájára írható az 1954-es tifuszjárvány is.)

Megépítették az első áttemelőt Alsóvároson. Másikat is akartak létrehozni, de a háború ezt megakadályozta. Sajnos, a 30-as években épült, elavult áttemelő üzemel még most is, s innen ömlik a szennyvíz a Tiszába. (S, ha belegondolunk, hogy már az 1911-es terv helytelenítette ezt, s új megoldást kínált — bizony nem lehattunk elégedettek és nyugodtak. Ez a bizonyos 1911-es elképzelés megszüntette volna a város területén levő közvetlen tiszai beömléseket.)

A már elavult rendszert fejlesztették tovább az 50-es években. Sorban jelentkeztek a vészjelző bajok: egyre terjeszkedett a város, külső területeken is építkezni akartak, csatornára ott is szükség lett volna, ám nem-et kellett mondania a vízműveknek az említett esésviszonyok miatt. Aztán közben egyre jobban kinyílt a világ szemé a környezetvédelem fontosságára. Elhangzott a jelszó:

nem szabad szennyezni az élővizeket!

Nem éppen irigylésre méltó állapotokat örökölték tehát a Vízművek jelenleg dolgozó vezetői, szakemberei. A „hogyan tovább”-ra a MÉLYÉPTERV mérnökeivel együtt adták meg a választ: Tarjánból induljon el a csatorna, s a város alatt haladjon Hattyastelepig, közben párhuzamosan kell összegyűjtenie a szennyvizet. Megépült a rókus-móravárosi főgyűjtőcsatorna-rendszer, amely arra hivatott, hogy összegyűjtsen Szeged szenny- és csapadékvizét és Szeged alá vigye. Ez a munka be is fejeződött a város teljes hosszában. Az 1911-terv készítői mégsem éltek, dolgoztak hiába — igaz, csaknem egy emberöltőnyi késéssel — valami csak megvalósult elképzeléseikből. Mert az ő szellemük munkált a legutóbbi terv elkészítésében, nem kétséges. Ami egyben jelzés csatornahálózatunk ódon, korszerűtlen voltára is. Mindezzel persze még nem lett egycsapásra korszerű Szeged csatornahálózata. Az elválasztott rendszert követelik meg a mai igények. Az egész belvárost ezért azonban nem turrják fel — nagyon okosan —, s mint adottságot meghagyják a korábbi csatornarendszert. A külvárosban, Dorozsmán, Tarjánban, Algyőn már elválasztott rendszert építettek.

Milyen elven alapszik a kétféle szennyvíz elválasztása? Ha száraz az idő, csak szennyvíz, ha kevés csapadék hullik, akkor is csak szennyvíz folyik a csatornába. Annyi esőnek kell esnie, hogy pusztán viznek minősüljön a csatorna tartalma, hogy ötszöröse hígítsa a szennyvizet. A többi mind csapadékvíz. Ezért a csatorna végpontjához, a Pálfi-telegen osztóművet építettek, innen vezet kétféle csatorna: a nyílt nagy árok és egy zárt csatorna. Ez a zárt csatorna vezeti az úgynevezett száraz idej szennyvizet Hattyastelepel alatt Gyálarét magasságában építendő szennyvíztisztító telepen. A nyílt árok pedig Hattyastelepel megkerülésével a Holt-Tiszába vezeti a csapadékvizet.

Hogyan működik ez az osztómű? A száraz idej szennyvíz a zárt csatornába megy. Ha a meghatározott mennyiségnél nagyobb a hígítás vagy több csapadék érkezik, nem fogadja a csatorna: egy „bukóélen” átbukik, átfolyik a nyílt árokba mint hígított, veszélytelen szennyvíz. Ez egyébként egyszer-kétszer fordul elő egy évben.

Jelenleg tervezik a szennyvíztisztító telepet. Időközben megoldotta a lejtés és a magas csatorna okozta gondokat is a 30 svéd gyártmányú szennyvíz búvárszivattyú.

Milliókban beszélünk, s a déli főgyűjtő még nincs kész, a szennyvíz, — a város szennyvizének fele! — nyílt árokban folyik tovább, s Hattyastelepel nyugati oldalán ömlik a Holt-Tiszába. A déli főgyűjtő építése tehát, amely csak szennyvizet szállít szintén nem várható soká magára.

Milyen feladatokat kell még a közelebbi jövőben megoldani a vállalatnak? Ha elkészül a szennyvíztelep, át kell kötni a tiszai bevezetéseket a főgyűjtőbe. Újszeged külön fejtörést jelent a szakembereknek. Kérdés, mikor kifizetődött: ha új szennyvíztisztító telepet építenek ott, vagy ha áthozzák a csatornát a folyó alatt a szegedi oldalára. Úgy tűnik, ez az olcsóbb megoldás.

Hát igen. Pénz, pénz, pénz. Amit annak idején a háború akalyozott meg, annak most egyedül a pénzhány állhatná útját. A 63 év alatt felgyülemlett tennivalókat nem riadnak vissza az utódok. A vízművek pénzének zömét a csatornaépítés viszi el, pedig hát forintokat kell áldozni arra is, hogy legyen vize és fürdője is a városnak. A tanács — tőle telhetően — segíti is anyagilag a vállalatot. Csak hogy Szeged számára a csatornahálózat fejlesztése — akár a vízszállítás lehetősége — ma már égető, napi gond.

CHIKÁN AGNES

Katona Judit

Mese

Halványarcú anyámmal nagyon nem beszéltem, álmaimban ha láttam utól sobasem értem.

Sötétzöld palotában maga ül befalazva, fűkirály elrabolta vigyázza, fogva tartja.

Zöldszálú könnye omlik, abból szó inget estig. Csaláncsípése éget, de sorsomra melegszik.

Halványarcú anyám már halkán suhanó, messzi: fűkirály fogva tartja, fűvából nem ereszti.